

Dialoogi tekkeks on vaja aega

Sigrid Viir: „Kui lõpetada usk lõputusse kasvu, jääks meil rohkem aega olla aktiivsemad kodanikud ja empaatilisemad inimesed ning asjade üle järele mõelda.“

ANNELI PORRI

Sigrid Viir on kunstiakadeemia fotoosakonna 2009. aastal lõpetanud kunstnik, kes on viimase kümne aasta jooksul käsitlenud selliseid teemasid nagu kunst ja majandus, ühiskonda sobitumine, rutiin, töö ja puhkeaja ühitamine, import ja eksport. Tema tee on palistatud tunnustuse ja äramärkimisega: noore kunstniku preemia (2010), *Pulse Prize* ja Balti assamblee medal (2012) ning Eesti Kultuurkapitali aastapreemia (2013 ja 2020). Sellest aastast on Viir ka üks kunstnikupalga pälvinutest. Viiri töömahukas, teostuselt täpses, esteetilisest ja mängulises loomingus peidavad end pinged äärmuste vahel: kiirustamine ja aeglus, kunstnikutöö ja raha, külluslikkus ja askees, eraldatus ja seotus.

Meie vestluse ajal sai koroonapandeemiast tingitud eriolukorra väljakuulutamisesest aasta. Kuidas on pandeemia mõjutanud sinu elu ja tööd?

Eelmisel aastal, kui eriolukord kehtestati, ei olnud mul ühtegi näitust planeeritud, seega tollal mu elu isolatsiooni tõttu väga palju ei muutunudki. Kuna siis polnud mul ka stuudiot, töötasingi kodus. Puudust tundsin kohtumisest sõpradega, kelle lapsed isolatsiooni ajal suuremaks kasvasid ja mind võõrastama hakkasid. Kontaktidest ja suhtlusest füüsilises ruumis oli tõesti suur puudus.

Nüüd peaksime Cloe Jancisega 2. aprillil Temnikova ja Kasela galeriis näituse avama, aga praeguseks on selge, et seda ei juhtu. Kuna selle näituse visuaalne materjal on veebis juba ringelnud, siis on meile ekstra oluline, et seda näitust saaks kogeda füüsilises ruumis. Saan aru, mida tundsid need kunstnikud, kelle näitused eelmisel aastal kinni pandi või ära jäeti. Üsna raske on ennast praeguses ebamäärasuses motiveerida ja aru saada, mida peaks tegema ja mida mitte. Näituse veebiversioon on üsna erinev füüsilises ruumis kogetavast ja nõuab teistsuguseid rõhuasetusi. Näituse saaks ju valmis teha ja nii-öelda riulisse ootama jätta, aga see ei toimi. Tegelikult ei oska ma näitust oma peas lõpetatuks lugeda enne, kui see on ära näidatud. Eriti praeguses etapis, kus see on peaaegu valmis ja tehtud teadmisesega, et tuleb näitus. Tahaksin ka juba edasi lükkunud Draakoni galerii isikunäitusega tegelema hakata, aga kahte uut näitust samaaegselt teha on mulle liig.

Mis plaan sul isikunäituseks on?

Plaanis on „Võltspuhkaja“ teemaga edasi minna, sest see on endiselt aktuaalne ja EKKMis jäid paljud otsad ja küsimused ripakile. Praegu töötatakse kodukontorites ning töö ja isikliku elu piir on veelgi hägusam kui seni. See on problemaatiline. Usun siiralt, et üleüldise tempokuse aeglustamine ning tööle pühendatud ja isikliku aja võrdsustamine annab positiivse tulemuse. Mitte ainult individile, vaid kogu ühiskonnale.

„Võltspuhkaja“ (2019) näitusel said huvitavalt kokku sotsiaalne või sotsioloogiline aspekt ja iseloomuliku valguse, kerge pastelse koloriidi ja idiosünkraatilise pildikeelega fotoesteetika. Need tööd erinevad väga palju eelmise kümnendi sotsiaalsest kunstist.

Ma ei tea, kus mingid suundumused selles mõttes hakkavad. Läksin fotot õppima enne, kui fotokunst sai nii valdavaks, kui see on praegu. Foto totaalsus argipäevas on aga mulle kunstnikuna ehk isegi kahjulik: foto on nii tavaline ja eristuda on palju keerulisem.

Sinu tööde puhul ei saa rääkida ainult fotodest. Need on alati ruumilises kontekstis ja moodustavad ruumiliste struktuuride osa, need on totaalsed ja värvilised.

Skulpturaalsus on seotud kehalise kogemusega, mistõttu vaatajale võiks kunstiteose vastuvõtt lihtsam olla. Objektidega, tundub mulle, on kergem dialoogi astuda kui seinal rippuva paraadportreega. Mul endal on ajada oma asi sellega, et tahan fotot nihestatud kujul objektiks tagasi pöörata. Eks ruumiline totaalsus ole seotud vaataja nii-öelda lavastamise ja emotsionaalselt mingis suunas liigutamisega. Mitte et mulle ei meeldiks klassikaline seinal eksponeeritud foto. Käisin Raul Kelleri näitusel ja need mustvalged, pigem klassikalised fotod mõjusid väga lummavalt. Selline rahulik ilu.

Füüsilisus läheb edasi fotoseerias, kus kasutad praegu sürreaalsete objektide asemel rohkem fotolavastust modelliga. Modell on väga kummalistes olukordades, kostüümides, üksnes markeeritud kujul.

No see inimene olen mina ise seal.

Kas see on tähtis, et see oled sina ise?

Ei. Olen ennast üritanud pigem peita ja olla lihtsalt üks karakter, situatsiooni abstraksioon. Kasutan ennast, sest ega ma tegelikult ei tea, millises poosis figuur konkreetsel fotol olema peaks või milline lõpptulemus on. Mul on aimdus ja märksõnad, katsetamise kaudu jõuan soovitud situatsioonini või tunnen ära selle, mida otsisin, aga mida sõnastada poleks osanud. Mulle tundub lihtsam ise need situatsioonid läbi mängida kui kedagi täpselt juhendada, pealegi olen endale alati kättesaadav. Vahel on need situatsioonid ka üsna jaburad. Selleks et end ses jaburuses mugavalt tunda ja mänguga kaasa minna, on mul vaja üksi tegutsemise ruumi. Praktilised põhjused.

Praegu eristub kunstis kaks liini: tegeletakse edasi sotsiaalsusega, aga teine liin on rohkem sissepoole pööratud, esteetiline, uusmateriaalsuse ja postinterneti ideedest kantud. Kunstnik on keskendunud ainult iseendale ja jäädvustab oma tegevuse jälgi. Kunstis on üksiolemist, stuudios mängimist ja katsetamist hästi palju.

Võib-olla on see üksiolemise ja stuudios tegutsemise liin tingitud sellest, et pole piisavalt aega? Üsna keeruline on leida aega, et anda ühe projekti või fotoseeria puhul pool aastat materjaliga töötamiseks. Seeriat „Kontor, kallid kodu“ tehes käis läbi ka mõte, et lähen päris kontoris, töötan inimeste ja materjaliga autentses keskkonnas, aga üks põhjus, miks ma seda teha ei saanud, oli aeg. Mul ei olnud seda, isegi kui valmistasime näitust ette seitse kuud. Võib-olla olen kohutavalt halb planeerija?

Tunnen, et tegelikult oleks normaalne teha üks näitus aastas, et oleks rohkem aega katsetada, süveneda ja apsakaid teha, lugeda ja ka niisama passida, et siis värske pilguga üle vaadata. 2019. aastal tegin ühe näituse ja see võttis ikka täiesti läbi, sest asju, mida on vaja teha samaaegselt, on lihtsalt liiga palju.

Kas apsakas on ebaõnn või vastupidi, õnnestumine?

Olen pidanud üsna palju vigu tegema, et iseendaks saada, et aru saada, mis toimib või ei toimi, kompama, mis on õige ja mis vale. Aare Pilv on kirjutanud mustandist ja sellest, kuidas selle kirjutamine on ärioloogikast lähtuvalt ebaökoonoomne ja ebaefektiivne, aga selleta pole puhtand ka suurt väärt. Ärioloogia on liiga valdav. Kapitalism tahab toodet, mida saab müüa, ja poolikul, ettearvamatutel parameetritel põhineval loogikal on selles süsteemis keeruline toimida. Teadust tehakse ju ka hüpoteese püstitades ja katsetades ning suur osa meid ümbritsevast on just tänu apsakale tekkinud või sellest tõukunud.

Sigrid Viir: „Peale sõnade on ka teisi kõnekaid vahendeid ja neid tuleks rohkem usaldada.“

Piia Ruber

Just, aga kunstis sellest ei räägita. Kultuuris mõjub ebaõnnestumine saatuslikumalt. Äkki võtakski rohkem pinget maha, kui

... näitused oleksid kuidagi vähem valmis? Ma tegelikult ei mõtle, et protsess ja poolikud ideed peaksid galeriides valdavaks muutuma, aga et see tööprotsessi osa on pigem peidus, siis pole ebaõnnestumistel ka kohta. See on ka üleüldine mentaliteet, kus eksimistele ja ettearvamatusetele pole eriti ruumi jäetud. Taas kerkib ajaküsimus, sest selleks, et eksida ja uuesti proovida, on juba vaja kaks korda rohkem aega. Praegu januneb süsteem pidevalt uue järele ja me muudkui toodame. Kui ühel kunstnikul oleks aastas üks või paar näitust, siis oleks võib-olla ka rohkem ruumi erinevatel kunstnikel pildile pääseda. Aga siis kerkib jällegi küsimus, kuidas ära elada.

Ma lihtsalt ise tunnen, et kui mul välja ei tule või valesti läheb, jääb pidevalt puudu ajast, et otsast alustada.

Saad sel aastal kunstnikupalka. Kas selle mõju on juba tunda?

Olen kaks kuud kunstnikupalka saanud, seega on see üsna värske olukord. Mul muidugi vedas, sest praegu on eriti ebakindel ja keeruline aeg. Teadmine, et igal kuul, järgmised kolm aastat, laekub pangakontole palk, on rõõmustav. Praegu sellele veel ei mõtle, et kuidas pärast edasi toimida. On kummaline ja ebaõiglane, et enamik kunstnikest, kes tööd teevad, ei saagi palka. Tasu, mida galeriinäituse puhul saab, on töömahtu arvestades ikka väga väike.

Alguses oli mul selle palga pärast üsna suur stress: tundus, et nüüd on ekstra suur vastutus olla üks viiest, keda palgaga premeeriti. Aga eks ma teen oma tööd samamoodi edasi, nagu siiani. Esimest korda saan öelda, et töötan kunstnikuna, sest saan palka.

Oled siiani olnud ikkagi kompromissitu: pole jätnud kunstnikutööd kõrvale, et nii-öelda päevatööga elatist teenida. On ju erinevaid asju, mida võiksid sissetuleku saamiseks teha.

Nojah, mul on see võimalik olnud, kõigil ju pole. Kompromissid äraelamiseks, rahateenimiseks on suuresti paiknenud kusagil kunsti piiril, näiteks Eerini poe müügisaali või Sõltumatu Tantsu Lava publiku ooteala sisekujunduslikud lahendused. Võib öelda, et see on mu hobitegevus rahateenimiseks.

Ma ei ole tükk aega nii palju raha ühes kuus sissetulekuna saanud. Ma isegi ei tea, millest olen ära elanud. Teoste müük on olnud pigem ebaregulaarne ja harv.

Kummalisel kombel kaasneb palgasaamisega tunne, et see, mida teed, on tähtis ka teiste silmis. Kes meist ei ootaks vahel sellist õlalepatsutust? Suuremate näituste puhul on vastukaja tõenäoline, aga pisemate puhul, millesse tegelikult panustad ju enam-vähem samaväärselt, mitte alati. Siis ongi oht, et jääd üksinda kusagile tühjusesse hõljuma ja ootama, et midagi juhtuks. Kui vastukaja ei ole, tekib paratamatult kahtlusi. Isegi kui ma ise tean, et sellel, mida ma teen, on tähendus, siis on aeg-ajalt vaja kinnitust ka väljastpoolt.

Kas arvamus, et kunstnik on enesekeskne ja egoistlik, on tegelikult vale?

See, kuidas kunstnik töötab, on ehk enesekeskne ja egoistlik. Tegutsetakse pigem üksi ilma suurema kollektiivita, olles iseenda tööandja. Minul vabakunstnikuna on vabadus teha just seda, mida mina tahan. Mul on seda vabadust rohkem kui loomemajanduses töötaval kunstnikul, sest tema peab ikkagi arvestama kliendi huvide ja eelistustega. Seetõttu on temal jälle muud vabadused, sest tal on sissetulek. Mina eeldan egoistlikult, et minu idee on piisavalt hea, et seda avalikult esitada, ja lähtun näitust tehes endast, aga kindlasti ei tähenda see seda, et ma ei arvesta vaatajaga. Ma ei tee näitusi iseendale.

Kas sellepärast oledki loonud mitmel puhul töögrupid, kellega koos näitus teha?

Ma ise ei arva, et oleksin mitmel juhul töögrupi loonud. Karel Koplimesa ja Taaniel Raudsepaga (Visible Solutions OÜ) ning Kristiina Hanseni ja Johannes Särega tehtud näitused kasvasid kuidagi loogiliselt välja kunstiakadeemiast. Õppisime ühel kursusel ja mõtlesime samas suunas. Loomingulises kollektiivis töötamine on kohati ka keeruline, sest pead loobuma ideedest, mis tunduvad nii õiged ja head. Kuid ideid saab jällegi korduvalt põrgatada nii, et kindlus näitust avades on tihti suurem. Soolonäitust tehes võib juhtuda, et galerii on esimene koht, kus keegi teine su ideed peegeldama hakkab.

Sellist töögruppi nagu EKKMi „Võltspuhkaja“ näituse puhul pole mul varem olnud. Olen natuke pabistaja, eriti isikunäitust tehes. Õnneks oli mu dialoogipartner Maarin Ektermann nii rahulik, et mul ei tekkinudki ärevust. Oli keegi, kellega ideid põrgatada, ja see maandas kenasti pingeid, tööõhkkond oli produktiivne.

Töögrupp – iga ülesande tarvis keegi, nagu näiteks projektijuht, graafiline disainer, valguskunstnik või keegi, kes kirjutab pressiteksti – võiks ju alati kaasatud olla, aga kuna raha on pigem puudu, siis ei saa neid inimesi palgata. Kunstivaldkonnas võiks rohkem koostööd olla. Eestis oleme ju kõik üksteisega nii tuttavad, et võiks kas või helistada, teha väike sekkumine, intervjuu, tekst, et saaks omavahel palju rohkem dialoogis olla.

Sa oled ka ise jõudnud teise kultuurivaldkonda koostöös panustama: tegid Kadri Noormetsa lavastusele „Rännakud. Töötatud maa“ (2017) Sõltumatu Tantsu Laval lavakujunduse.

See oli teistmoodi kogemus kui näituse tegemine, olen Kadri selle eest tänulik. Näitust tehes on kunstnik ja kunstiteos keskpunktis, aga lavakujundust tehes liigud koos valguse ja heliga tervikut toetavaks üksuseks. Pead arvestama teiste nüanssidega ja laskma mingitel asjadel ka minna. Kunstiteost kasutatakse hoopis teisiti kui lavakujundust, mulle oli see uus kogemus. Ja siis töötasud. Need olid ka väga konkreetset paigas ja suuremad.

Näitlejate liit on oma tariifid kehtestanud. On ammu räägitud, kas kunstnike liit peaks sama tegema. Kas vaatajal teatris on tunne, et saab rohkem: saab näitleja, lavakujunduse, heli, valguse ja puhveti?

Nojah, näitleja, tantsija ja muusiku erialases tegevuses nähakse tööd, sest näeme neid tegevuses: tööd tegemas, higistamas, panustamas. Samuti saadab seda kogemust rituaal, mis aitab ühelt sageduselt teisele ümber lülituda, ja kogemuse vastuvõtu tingimused on ka enamasti üsna mugavad. Saab istuda ja kollektiivselt kogeda. Galeriis näeb tulemust, aga mitte protsessi. Galeriis ei saa istuda, et kakskümmend minutit ühte teost silmitseda. Pigem ütleb ruumi loogika, et liigu. Kui etendust vaadates keskendume kaks tundi sellele, mis laval toimub, siis galeriis keskmiselt minuti. Võib-olla oleks aeg galerii ruumiloogikat uuendada?

Kas keskenduma peaks rohkem vaatajale, kes on galeriis kohal, mitte niipalju vaatajale kui jumalikule silmale? Siin ilmnebki, et kunstnik ei mõtle vastuvõtjale, vaid tähtis on näitusesaali kui terviku esteetika. Praegu vahendavad seda seisukohta ka näitusevaadete leheküljed internetis ja Instagram ehk fotod, mille vahendusel näeb näitusi ka füüsilise kogemusest.

Kunstnik mõtleb kindlasti ka teose vastuvõtjale. Saan sellisest esteetilisest välja puhastatud ruumist kunstiteose ümber ka aru, sest siis pääseb teos rohkem esile. Ruumiloogikat saab kindlasti muuta ka kuidagi nii, et näituse külastajal oleks seal mugav pikemalt viibida, anda rohkem aega teose ja vaataja dialoogi tekkimiseks, kusjuures kunstiteos saaks siiski kõik, mida vaja.

Aeg ongi kogemisel oluline, ainult nii astutakse dialoogi ja tekivad seosed. Milline võiks olla sinu näituse ideaalne külastaja?

Minu ideaalne külastaja astub galeriisse ja jääb sinna mõneks ajaks. Isegi kui tal kipub pähe mõte, et siin pole mitte midagi vaadata, proovib ta siiski aru saada. Ta otsustab anda võimaluse sellele millelegi, mis sinna välja on pandud, ta püüab süveneda ja kogeda. Ühesõnaga, külastaja annab võimaluse ja ka oma aja. Ta saab aru, et kõik ei peagi meeldima või kõnetama. Täiesti okei on näituselt välja jalutada ja mõelda, et see pole mulle, kuid

see ei tähenda, et see on suvaline ja mõttetu ja võiks üldse olemata olla. Ja vahel tabab teda tänu sellele pingutusele tagantjärele äratundmine.

Ehk ollakse näiteks maali paremini valmis vastu võtma, sest see on juba kunstniku töötuse läbinud, aga sinu fotode absurdsete lavastuste ja installatsioonide puhul on lihtne nominaalsesse tasandisse kinni jääda?

Olen üritanud oma loomingus fotot nominaalsest tasandist taandada. See on keeruline, eriti kui kujutada realistiikult – teha nii, et õunad kilekotis ei oleks õunad kilekotis. Eks see ole mingil määral ka soovi ja suhtumise küsimus: kui vaataja ei tahagi seal midagi muud näha ega autori mänguga kaasa tulla, siis need õunad jäävadki lihtsalt õunteks kilekotis.

Kasutad oma loomingus ebataavalisi materjale, merevett, inimrasva, igasuguseid käsnu ja tekstiile, mis loovad erinevaid aistinguid, võõristust, segadust esteetilise ja utilitaarse vahel.

Merevesi ja inimrasv on väga konkreetset sisulised otsused. Inimrasv, sest tegelesime energiaga, ja merevesi, sest Haapsalule uut legendi leiutades tundus merevesi just see õige materjal, kuhu kõik kokku tuua.

Vahel tundub mõni materjal nii vastupandamatu, et tahan sellega kindlasti midagi teha, siis otsin sinna sisu. Kohe ei saa ju alati ise ka aru, miks mõni materjal käivitab, tunnetad seda x-potentsiaali, mis seal peitub, siis käed juba mõtlevad. Materjalil on juba üldmõistetavad tähendused kaasas ja sellega saab tööle asuda teistmoodi kui pähe tulnud mõttega.

Tuttavate materjalide nihkes kasutamine on võimalus luua uusi seoseid. Kehaline arusaam on vahetum, enamasti on meil materjalidega kehaline kontakt olemas või suudame seda üsna lihtsalt ette kujutada. Materjali saaks vahest vaadata nagu sõnu luuletuses.

Adrienne Richil on luuletuses „Tear Gas“ rida „The will to change begins in the body, not in the mind“ ehk „Tahe muutuda tuleneb kehast, mitte vaimust“. Materjalidega seoses haakub see sellega, et peale sõnade on ka teisi kõnekaid vahendeid ja neid tuleks rohkem usaldada.

Sinu lood on ülimalt mängulised. Kahel näitusel, mille oled teinud koos Kristiina Hanseni ja Johannes Särega, on olnud pikad pealkirjad, näiteks „Pjotr Iljitš Tšaikovski kohtub päikesetõusul Turritopsis Nutriculaga, et imetleda kaelakuti koos triivivaid luikesid ning arutleda aja lineaarsuse eiramise võimalikkuse üle lähitulevikus“ (2014) ja „Bussijaamas lödisev Kim Wilde ümiseb moosipirukat hammustades juhusliku märkuse tagajärjel tekkinud muusikapala, nokkides ise samal ajal traksidelt tolmukübemeid ja analüüsides eelnevalt Tartu Vaimu juures munarakuga jagatud“ (2015). Miks nii?

Mulle endale tundub pigem, et ma ei oska narratiivselt kulgevat lugu jutustada, et pigem on tegemist üksikute etüüdidega, stoppkaadritega. Aga Johannese ja Kristiinaga Haapsalus ja Tartus tehtud näituste lähtepunktiks oli linnalegendide ja müütide miksimine uue legendi loomise eesmärgil ning üldine küsimuseasetus, miks ja mida need legendid teevad või on. Pikad pealkirjad tundusid asjakohased.

On üldiselt teada, et Tšaikovski on päriselt Haapsalus käinud. Kas Kim Wilde on ka päriselt Tartus käinud?

Ma ei mäleta enam, kas Tartus on, aga Eestis küll. Kim Wilde sai meie loos Tartusse, sest seal on Oskar Wilde'i ja Eduard Vilde kuulus pink, ja tal ju ka sobiv nimi. Samuti on tema repertuaaris laul „Never Trust a Stranger“ ehk „Ära usalda kunagi võõrast“, mis sobitus Tartu näitusega, sest seal tegutsesid parasjagu aktiivselt grupid, kes pidasid välisüliõpilastele jahti. Seega oli Kim Wilde juba Tartus peaaegu kohal. Lisasime omalt poolt absurdi ja

huumorit, et jätta ruumi tõlgendamiseks ja mitte liialt õpetlikuks minna, vaid kuidagi ringiga ja humoorikalt probleemile osutada.

Kas huumoriga ei kaasne oht? Vaataja võib tunda, et ta on arusaajate ringist välja jäetud.

Jah, huumor on kahtlemata väga spetsiifiline.

Visuaalne huumor on üldse väga keeruline asi.

On ideid, mida visuaalselt on pigem keeruline väljendada, ja mõttekäike, mida ei saa jälle sõnades piisavalt täpselt edastada. Eks see on ka oskuste küsimus, aga liigsed sõnad võivad hoopiski sisu olematuks muuta. Visuaalne huumor või kommunikatsioon toimib ikkagi veidi teistel alustel kui tekst. Tekst on rohkem üheselt mõistetav ja annab ennast paremini kätte selles mõttes, et lugejana tunnen palju vähem, et ma ei saanud mitte millestki aru. Lahtisi otsi ja arusaamatust ei peaks siiski nii palju pelgama. Visuaalkeele oskus on üldiselt ka palju kehvemal järjel.

Mida võtaksid möödunud aastast kaasa oma elust või laiemalt ühiskonnas toimunud?

Tunnen, et kõlgume kuskil serva peal oma tarbimis- ja käitumisharjumustega, et on vaja muuta tempot. Ostukeskused võiksid nädalavahetustel kinni jääda, siis jõuaksid inimesed ehk rohkem ka kultuurini või loodusesse. Usun, et kui lõpetaksime tormamise ja uskumise lõputusse kasvu, tarbiksime ja toodaksime vähem, jääks meil veidi rohkem aega selleks, et olla aktiivsemad kodanikud ja empaatilisemad inimesed, et lihtsalt asjade üle järele mõelda ja vajadusel hoopis teine kurss võtta.

Sigrid Viiri foto „Poolakas“ (installatsiooni „Snapshot Photos on the Moon, Black holes Filled with Sugar Cube, Snowball as a Noble Gift, Polish Apple in a Lift“ ehk „Fotograaf kuul, suhkrutükk suul, lumepall kui noobel kink, Poola õunal oma link“ osa) oli väljas soolonäitusel Temnikova ja Kasela galeriis 2016. aastal.

Visible Solutions OÜ (Sigrid Viir, Taaniel Raudsepp ja Karel Koplímets) aktsioon „Lipu heiskamine, Bukarest, 25. 05. 2016“.

Visible Solutions OÜ

Sigrid Viiri foto seeriast „Kontor kallis kodu“ (Me & Co) soolonäituselt „Võltspuhkaja“ Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumis 2019. aastal, dialoogipartner Maarin Mürk.
